

Asia: VN/28596/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on selvitetyn henkilöllisyyden muutosten osalta?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on kansallisen turvallisuuden osalta?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on nuhteettomuusedellytyksen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on toimeentuloedellytyksen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuden menettämisen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on esitysluonnoksen vaikutuksista?

-

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne

Sisäministeriö on pyytänyt Tuomioistuinvirastolta keskitetysti lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta. Tuomioistuinvirasto on ilmoittanut, että mikäli sisäministeriön on tarkoitus pyytää lausuntoa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, lausuntopyyntö on toimitettava jatkossa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia kansalaistamisen edellytyksistä henkilöllisyyteen, nuhteettomuuteen ja toimeentuloon.

Korkein hallinto-oikeus lausuu esitysluonnoksesta seuraavaa.

Kansalaisuuslain 6 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että henkilöllisyyttä ei kuitenkaan pidetä selvitettyinä yksinomaan kymmenen vuoden ajan kulumisen perusteella, jos hakijalle on myönnetty muukalaispassi ulkomaalaislain (301/2004) 134 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella kansalaisuusvaltion passin hankkimista varten. Säännöksen perustelujen mukaan lähtökohtana olisi se, että hakijan olisi tällaisessa tilanteessa esitettävä henkilöllisyydestään asiakirjanäyttöä myös kymmenen vuoden määräajan kuluttua.

Ehdotetun säännöksen perusteluissa on todettu, että myös muu selvitys voitaisiin kuitenkin hyväksyä, jos siitä ilmenisi, että kansalaisuusvaltion passin saaminen ei ole ollut mahdollista sellaisista syistä, jotka eivät ole johtuneet hakijasta. Tällaisena muuna selvityksenä hakijan olisi esitettävä asiakirjanäyttöä siitä, että hän olisi pyrkinyt hankkimaan kansalaisuusvaltionsa passin. Perusteluissa on edelleen todettu, että myös säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa olisi arvioitava, mitä henkilöllisyyteen liittyvää selvitystä hakijalta voidaan kohtuudella edellyttää.

Säännösehdotuksesta ei kuitenkaan ilmene, että siinä asetetusta henkilöllisyyden selvittämistä koskevasta vaatimuksesta voitaisiin poiketa. Pelkästään säännöksen perustelujen lausumia ei voida pitää riittävinä, vaan poikkeamisen mahdollisuuden olisi käytävä ilmi laista. Ehdotettua säännöstä olisi syytä tarkentaa tältä osin.

Ehdotetun 17 a §:n 3 momentin mukaan toimeentulon osoittamisesta voidaan poiketa, jos hakija ei pysty täyttämään edellytystä terveydentilansa tai vammansa vuoksi tai poikkeamiselle on muutoin olemassa erittäin painava syy. Momentin perusteluissa todetun perusteella poikkeuksen piirissä olevien kohdalla ei sovelleta vaatimusta siitä, että hakija on viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana turvautunut työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen yhteensä korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Ehdotetun momentin perusteella hakijalta ei edellytettäisi myöskään luotettavana pidettävän tiedon antamista toimeentulonsa perusteesta tilanteissa, joissa hakijalle ei ole maksettu työttömyysetuutta tai toimeentulotukea. Jää epäselväksi, onko tämä ollut ehdotetun sääntelyn tarkoitus.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan kansalaisuuden menettämisen perusteita laajennettavaksi. Kansalaisuuslain 33 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että Suomen kansalaisuuden menettämisestä voidaan päättää myös sillä perusteella, että hakija on saanut kansalaisuuden toimimalla muutoin petollisesti. Kansalaisuuslain 33 a §:n muutoksella laajennettaisiin sitä, mihin rikoksiin syyllistyminen voisi olla perusteena kansalaisuuden menettämislle, minkä lisäksi kansalaisuuden menettämisen perusteisiin kuuluvaa tuomitun rangaistuksen pituutta lyhennettäisiin.

Esitysluonnoksen kohdassa ”12.4.7 Kansalaisuudettomuuden vähentämistä koskeva yleissopimus” on tarkasteltu UNHCR:n vuonna 2013 koolle kutsuman asiantuntijakokouksen päätelmiä, joilla on tulkittu kansalaisuudettomuuden vähentämistä koskevaa yleissopimusta. Päätelmissä on todettu, että kansalaisuuden menettämisen on perustuttava lakiin ja sen on oltava lain säännösten perusteella ennakoitavaa. Kansalaisuuden menettämistä koskevaa säännöstä ei voida säätää eikä soveltaa taannehtivasti. Kun harkitaan kansalaisuuden menettämistä tiettyjen tekojen perusteella, on sovellettava tekohetkellä voimassa ollutta lainsäädäntöä. Edelleen todetaan, että jos kansalliseen lakiin lisätään uusi peruste kansalaisuuden menettämiseksi, siihen on sisällytettävä myös siirtymäsäännös, jotta henkilö ei voisi menettää kansalaisuutta sellaisten tekojen tai tosiseikkojen perusteella, jotka eivät niiden ajankohtana olleet peruste kansalaisuuden menettämiseksi.

Lainmuutoksen voimaantulosäännöksiä säädettäessä olisi siten otettava huomioon, että edellä selostetun tulkintakannanoton mukaisesti kansalaisuuden menettämiseen voi johtaa vain sellainen teko, joka on sen tekohetkellä säädetty kansalaisuuden menettämisen perusteeksi.

Lausunnon on valmistellut oikeusneuvos Anne Nenonen ja sitä on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnossa 13.1.2025.

Presidentti   Kari Kuusiniemi

Kansliapäällikkö   Jenny Rebold

Tukiainen Elina
Korkein hallinto-oikeus